

Hemelvaartsdag 14 mei 2026

Leven op aarde onder een open hemel

Dorpskerk Blaricum

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Schriftlezing Oude Testament: Deuteronomium 5, 1-21

Tweede Schriftlezing: Daniël 7, 9-14

Schriftlezing Evangelie: Marcus 16, 19-20

Inleiding

De mensen hebben zorgen,
het brood is duur, het lichaam zwaar
en wij verslijten aan elkaar.
Wie kent de dag van morgen?

De dood komt lang verwacht.¹

Zo dichte Huub Oosterhuis en het lijkt wel geschreven voor deze tijd. De Hemelvaart van Christus is een belangrijk, maar niet onomstreden gegeven in de bijbel. De evangelisten hebben er maar een paar woorden voor. Er wordt duidelijk beeldtaal gesproken. Natuurlijk kunnen zij niet letterlijk menen dat Jezus opstijgt, want waar zou hij heen moeten gaan?

Wel hopen en geloven zij, dat er een kostbare balans gewonnen wordt door de mensen op aarde, die bewust willen leven onder de hemel als van God: lichaam en geest in balans. Jezus mag dan niet meer letterlijk tussen hen in lopen, hij is en blijft de verbindende schakel tussen God en mensen. Alle vraagstukken die zich dan voordoen tussen de mensen hebben zij willen benaderen in de geest van Christus, dat wil zeggen in waarheid en liefde.

Thema: Leven op aarde onder een open hemel

Prediking

Gemeente van Christus,
de hemelvaart van Jezus is geen historische gebeurtenis, maar een theologische aanwijzing. In beeldtaal, ontleend aan de visioenen van Daniël, wordt de opgestane en eeuwig levende Heer Jezus Christus aan de rechterhand van God in de hemel gedacht.² Vandaar, zo gelooft de evangelist, zal hij ooit terugkomen: 'Ik zag dat er met de wolken van de hemel iemand kwam die eruit zag als een mens.'³ Het is oorspronkelijk een heel kernachtig beeld, waar Lucas in het boek Handelingen een uitgebreider verhaal bij heeft.⁴ Terwijl Jezus een plaats krijgt in de hemel, gaan de leerlingen op aarde aan de slag, geholpen door de Heer. Maar wat betekent dat?

Dit is duidelijk: Wij hebben, als het om de grote vraagstukken op aarde gaat, ons niet blind te staren op de hemel. Wij doen er beter aan elkaar aan te kijken en de inzichten die we hebben ontvangen liefdevol en geduldige toe te passen, rekening houdend met geest én lichaam. Ook wanneer het spannend is doen wij er goed aan dit te doen, *juist* wanneer het niet goed gaat tussen mensen kan het zijn dat de wijsheid van God over ons vaardig wordt. Dat is een heilig vuur. Jezus heeft ons niet als dwalende wezen achtergelaten. Hij heeft zijn prediking van het Koninkrijk Gods aan zijn leerlingen toevertrouwd. Maar zij zelf zullen het zijn die het gaan doen, geïnspireerd door Gods Geest.

Hemelvaart vieren wij het liefst onder een open hemel in een tuin. Symbolisch gesproken is dat prachtig, want wij komen in een sfeer die associatief direct verband houdt met het Paradijs, waarin Adam en Eva als man en vrouw in een volmaakte context worden geschilderd. Het is een mythisch beeld. In het Paradijs is geen geschiedenis. Er is geen ontwikkeling. Er zijn geen gebeurtenissen. Er is geen tijd. Kortom, dit is alweer een beeld, een tijdloos ideaalbeeld van harmonie.

Maar wat anders kan dit betekenen dan dat de aarde in beginsel een Paradijs kan zijn wanneer wij daar open voor staan en tot rust kunnen komen als schepselen van God? Tegelijkertijd doen we er goed aan ons bewust te zijn dat het Paradijs als ideaal nooit zomaar past op onze wereld. Daarvoor zijn wij te wispelturig. Daarvoor gaat er teveel mis. Daarvoor zijn ook onze karakters te verschillend. De tijd knaagt aan ons. De toegang tot de Paradijsbeleving zit

¹ Lied 807:4.

² Marcus 16,19.

³ Daniël 7,13a.

⁴ Handelingen 1.

tenslotte in jezelf, terwijl de ruimte die je aan de ander wilt geven heel belangrijk is. Wij leven te midden van een buitengewoon onrustige wereld als het gaat om de duizenden doelen van de mensen. Dit verhaal zegt je: Laat je daardoor niet gek maken. Blijf bij je kern, ook wanneer de tijden voortdurend in verandering zijn en mensen telkens weer andere dingen verzinnen om achteraan te lopen. Jij zelf bent de landingsplaats voor de Geest van God. Niemand anders kan dat voor jou zijn, zelfs Jezus niet. Ik heb het altijd wonderlijk gevonden dat Jezus in het Johannesevangelie tot zijn leerlingen zegt dat het goed is voor hen dat hij gaat:

Werkelijk, het is goed voor jullie dat ik ga, want als ik niet ga zal de pleitbezorger niet bij jullie komen, maar als ik weg ben, zal ik hem jullie zenden.⁵

Ik denk nu dat we dit mogen verstaan als een vorm van interne godsdienstkritiek. Er bestaat een vorm van verering van Jezus, die de ontplooiing van de eigen verantwoordelijkheid van mensen in de weg staat. Er is een vorm van religie die het leven als scheppingswonder teniet doet.

Is de hemelvaart zelf niet een uiterst belangrijke aanwijzing dat mensen het tenslotte zelf moeten doen? De Heer verlaat zijn leerlingen in vertrouwen dat de erfenis van zijn prediking in veilige handen is bij hen. In tal van ethische problemen kunnen mensen de neiging hebben zich te verschuilen achter een goddelijk gebod. Tenslotte echter zullen zij zelf verantwoordelijkheid te dragen hebben en beslissingen moeten nemen. Dat de werkelijkheid dan verschrikkelijk weerbarstig kan zijn is een ervaring die velen kennen, ik denk, ook wij.

Bijvoorbeeld als het gaat om het zevende gebod 'Pleeg geen overspel' (Vertaling NBV 2004), het klinkt zo eenvoudig. Maar wat kan het ingewikkeld zijn! In vele huwelijken komen periodes voor waarin een van de partners zich niet gelukkig voelt, vaak ook beide partners. In 2010 was de kans dat een huwelijk in Nederland op een echtscheiding zou uitlopen ruim 36%. Velen beginnen niet eens meer aan een huwelijk. Als je niets belooft, kun je ook niets verbreken, lijken zij te denken. Je kunt je afvragen of dat zo is. Want wie zich geeft aan een ander roept altijd verwachtingen op. Allerlei alternatieve samenlevingsvormen, voor kortere of langere tijd, hebben zich ontwikkeld. Soms hoor je over driehoeksrelaties, poli amoreuze relaties, open huwelijken en ga zo maar door. Vormen van seksualiteit waarop vroeger een taboe kon rusten, worden tegenwoordig heel gewoon gevonden. Zelfontplooiing heeft in het algemeen binnen relaties een veel grotere plaats ingenomen dan vroeger. Ook zijn de verwachtingen in romantische zin in de twintigste eeuw totaal veranderd. De bereidheid te vechten voor je relatie en door te zetten, ook wanneer het een tijdlang niet zo leuk is, lijkt te zijn afgenomen. Dus terwijl er vanwege onze sterk stijgende ouderdom steeds meer huwelijken zijn die 50, 60 of zelfs 75 jaar duren, zijn er ook steeds meer huwelijken die in de eerste jaren al sneuvelen. Dat is een merkwaardige paradox.

U begrijpt, de bijbel kent deze moderne problemen allemaal niet. De bijbel is geen kookboek, vol kant en klare recepten voor een gelukkig leven. Dat kan ook niet. De bijbel is ontstaan in een leefwereld en in een tijd waarin mannen veelal de dienst uitmaakten en vrouwen op z'n minst ondergeschikt waren. Vaak werden vrouwen zelfs als een vorm van bezit gezien. Daarom hebben nogal wat bijbeluitleggers het zevende gebod gelezen als betrekking hebbend op het eigendomsrecht. 'Gij zult niet echtbreken' (Vertaling NBG 1951) betekent dan dat iemand buiten de huwelijksgemeenschap zich vergrijpt aan het eigendom van de echtgenoot. Dat is dus de vrouw als bezit van de man.⁶ Een huwelijk had primair de functie de

⁵ Johannes 16,7.

⁶ Zo bijv. Fensham, F.C., *De prediking van het Oude Testament, Exodus*, Nijkerk 1984, 139.

voortplanting te dienen en daar was een zeer belangrijk economisch aspect aan verbonden. Er moest eten zijn en kleding en onderdak, niet alleen voor de echtgenoten, maar ook voor de kinderen en ga zo maar door. De man die het huwelijk van een ander ondermijnde, bracht direct het hele gezin in gevaar. Daar moet tegen worden opgetreden. Dat is in het belang van de hele samenleving.

Er zijn twee manieren om de Tien Geboden te beluisteren. Ten eerste kun je ieder woord horen als een tijdloos goddelijk gebod, waarmee maar één ding moet worden gedaan: Het moet gehoorzaamd worden. Zo verstaan wordt een mens in feite ontslagen van zelfstandig nadenken. Bevel is bevel en wat jij te doen hebt, dat is gehoorzamen. Maar deze strenge goddelijke gebodsethiek zoekt en vindt geen aansluiting bij de ervaringswerkelijkheid van mensen.

De tweede benadering is die van de situatie ethiek. Steeds wordt gekeken naar de geest van het gebod. Wat is de bedoeling? Wat is de zin van de richtlijn wanneer het gaat om het welzijn van mensen? In telkens weer een andere context wordt gekeken hoe die zin het beste gerealiseerd kan worden. Het doel is dus niet eens zozeer de geïdealiseerde oorspronkelijke bedoeling steeds maar na te streven. Maar het gebod functioneert als kritisch referentiepunt. De tekst van de wet wordt een soort spiegel waartoe de lezer zich op een bepaalde manier verhoudt.

Ik geloof dat Jezus radicaal voor die tweede benadering heeft gekozen op een vernieuwende manier. Die houding heeft enerzijds mensen bemoedigd, anderzijds helemaal ontregeld. Aan de ene kant overvroeg hij ze bewust, zoals steeds in de Bergrede.

Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: ‘Pleeg geen overspel.’ En ik zeg zelfs: iedereen die naar een vrouw kijkt en haar begeert heeft in zijn hart al overspel met haar gepleegd.⁷

Anderzijds, was Jezus onvoorstelbaar mild. Hij wilde van steniging, staat toch echt in het Oude Testament,⁸ niets weten. Hij schreef niet in steen, maar in mul, ‘vloeibaar’ zand en zei: ‘Wie zonder zonde is, werpe de eerste steen.’⁹ Met die tweede benadering, die dus de situatie volstrekt serieus neemt, komen wij, denk ik vandaag het verst.

Ik denk niet dat we in het zevende gebod een verbod om te scheiden moeten lezen. Ik denk wel dat het gaat over een oproep het huwelijk serieus te nemen. Ondertussen kun je je verbazen, niet alleen over het feit dat er zoveel mensen uit elkaar gaan, maar ook en vooral dat er nog altijd zoveel mensen zijn die bij elkaar blijven.

Onze wereld is in vele opzichten niet met die waarin de bijbel is ontstaan te vergelijken. Daar kunnen wij niet omheen. Vrouwen zijn zelfstandig en in staat een eigen verantwoordelijkheid te nemen. Mannen spelen niet automatisch de leidinggevende rol, wat bizarre ‘influenzers’ van de zogenaamde ‘manosfeer’ ook beweren. Veel jongeren beginnen in onze tijd, wanneer het hun gegeven is, veel later in het leven aan een gezin. Tal van factoren speelt daarbij een rol, niet in de laatste plaats een groot gebrek aan betaalbare woningen. Te midden van alle ingewikkeldheid blijft dit waar: Het leven op aarde speelt zich af onder een open hemel. Wij

⁷ Matteüs 5, 27-28.

⁸ Leviticus 20,10.

⁹ Parafrase Johannes 8,7b.

kunnen elkaar niet dwingen, zeker niet in de liefde. Dwars door alles heen blijft God zelf een open bron van inspiratie, ook vandaag.
Amen.

Uitzending en zegen

Wanneer u van hier gaat, wees u ervan bewust gezegende mensen te zijn, gezegend met een geloof in een God die ons serieus neemt als zijn partner. God vertrouwt ons zijn kostbaarste geschenken toe. Die zijn overal in de schepping herkenbaar. Wij mogen daarmee spelen en van genieten, samen en alleen.

De genade van onze Heer Jezus Christus,
de liefde van God,
de verbondenheid met de Heilige Geest,
is met jullie allemaal.